

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barceló-1-2.º

Administració Sta. Eularia, 25.

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim altres erbes an es qui s'ho guany

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Alcover, Centre, 13.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d' En Francesc Ferrer, Sta. Eularia, 25.—Llibreria de N.º Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

El senyor Bonifaci

II

Son passats vint anys, i en tot aquest temps de purgatori es cap del senyor Bonifaci s'és trastornat. Avui no es aquell senyor, que ajopit per un gros sentiment estava sempre capfic i pensatiu; no és aquell que s'empegué per son pobre estat el mantenía reclús dins ca-seua; es avui un boig que s'alegra amb mil somnis color de rosa.

Sa seua imaginació volant per un cel que embelleixen afalagadores il·lusions, destría s'estrella de sa seua esperança, que brilla amb tots es seus resplandors. Somia una heretat grossa que prest li ha de venir i que l'ha de treure d'aquell estat deplorable. Llavors, quant sigaric, tendrà criats que el servirán, se passetjará amb un cotxo de quatre mules, fumará puros des millors, tendrá sis cusses bones, pero bones, per anar a cassar, anirà vestit com un comte; i ella, sa crica, sa fera, sa seua dona li haurá d'estar subjecte. Pensant amb això fa una riada i está de lo més satisfet.

Altres vegades gira es caire a sa baldia i pren una altra varera; se creu que és General i espera d'hora en hora, que l'enviarán a demanar per encarregar-se des mando d'un exèrcit, perque ell es un militar que val; i, si avui está a ca-seua, és per enveges des seus companys, i es temps s'encarregará de posar ses coses en clar, i quant e-hi estiguen, llavors se farà justícia.

Com aquestes idees desgavellades n'hi passen moltes p'es cap, i encara que siguen desbaratades, com les adorna s'il·lusió, les troba afalagadores i xala amb elles.

Quant el senyor Bonifaci está més eloqüent i s'hi poren llogar cadiretes, és quant treu a rollo sa seua dona. No li deixa part sana ni bragueta que no li pos a s'estenedor.

Com sempre n'hi ha que les agrada divertir-se damunt s'esquena d'ets altres i fer sa riada quant qualcú lleva sa pell an el proïsme, es fadrins d'una botiga de fuster, que hi ha davora ca'l senyor Bonifaci, quant el veuen el criden, li donen un xigarret, per fer-li sa boca dolça, li toquen sa corda flaca, i ja són a s'amoreta de sa seua dona. Qui més grossa le hi pot dir, le hi diu. Un li dona entenent que sa seua dona frissa que se muira, per tornar-se casar; un altre li assegura que, quant ell no hi és, ella se menja ses coses bones, com e-hu demostra es greix que du damunt; i per l'estil n'hi van diguent infant-lo de tal manera que aquell pobre homo arriba a dir-ne de grosses ferm, i llavors és quant ells fan sa riada fresca.

Com la senyora Maria no n'està de juna de lo que se passa dins aquella botiga, está que taia claus contra aquells jovenots, i més de dues vegades ja les ha tirada s'escandalosa; pero es seus crits son lladrar estels dins un bassiot; perque tot d'una que no hi ha es Mestre i poren aglapir el senyor Bonifaci, ja tornen esser a sa parada de ses cebes.

No cregues, lector, que el senyor Bonifaci, encara que diga tant la pesta de sa seua dona, dins ca-seua' así la veu; no, és com es cans nenells que lladren d'enfora. Davant sa seua dona sols no xita, li té una por fora mida; és un menet de cordeta que ella el pot

fer passar per un cós de güia; i, si bé és ver que va an aquella botiga i sa dona no hu vol, e-hu fa per sa llopola des xigarret que allà li donen, i llavò que, com e-hi va d'amagat, se creu que ella no hu sabrà.

Així passa es dies el senyor Bonifaci, ara passetjant s'imaginació per regions il·luminades des béls rais de sa esperança; su ara tot enfadat davant es recort de sa dona, disfrutant o rabiant, segons siga s'idea que volatetja per dins es seu cap estraviat.

Deixen ara fer una estona el senyor Bonifaci, entretegut amb ses seues idees i anem a veure de prop la senyora Maria que, si la vols conèixer, lector, pren sa molestia de lletgir es capitol següent.

III

La senyora Maria és poc més o manco de s'edat dei senyor Bonifaci. Es en lo físic una figura feta a cops d'aixa i en lo moral una persona despujada per complet d'aquells encants i atractius que son fruits d'una bona educació. Es una d'aquelles figures ordinaries, que un se'n afarta sols de mirar-les; peca per petita, té sa cara de lluna plena, uis grossos sortits, de mirada tan esglaiosa com sa d'un mè després d'haver-lo escoyat. Alguns pels, negres com una mora, li marquen uns bigotets que ella procura disimular, fent per damunt es morros una passada d'estidores cada dia; sa barra, a manera d'un esveit, dona llecor a quatre pels clars, que també se cuida la senyora Maria de donar-los molta cassa; té es galamó ben afavorit i es coll tan curt, que pareix que es gran pes de sa testa l'ha enfonsat dins aquells pilots de popes de que estan vestides ses seues espalles, esquena i pitera. Té es còs curt i es baixos de bona anyada.

Camina amb aquella catxassa propia de ses persones grasses; i, si per necessitat s'ha d'atropellar, a l'instant no pot rompre alè.

Per fer-se més ridícula, va vestida amb ses pretencions d'nna al·lota de vint anys. A cada estació de s'any estrena un vestit, taiat amb so patró de sa darrera moda; i, per fer-se més jova, se tiny es cabeis i se pinta sa cara.

Com té un gèni molt altiu, ses criades no hi fan ossos veis dins ca-seua; an es mes de servir-la ja li entreguen es llensol; i, com se suposa, se'n van baraiades llevant-li sa pell per allà on passen.

No se fa amb negú, perque tothom li fa amples. Sa gent distingida no pot aguantar ses seues pretencions ridicules i ets aduladors d'ofici no li serven gaire es tafetà perque no hi ha res que espigolar darrera ella.

Se'n va a fer una volteta es de-cap-vespres i es diumenges a sa missa de les dotze, i se posa davora es portal per que tothom la puga veure. Ses altres hores des dia les passa dins ca-seua engronsant-se a un balansí. Si és en s'ivern, s'escaua tot lo sant dia; i en s'estiu, jugereta de roba, se venta asseguda a la fresca; iamb això consisteixen es seus que fers. De feina no en vol brot, perque ni en sab fer ni le hi permet, diu equivocadament, sa seua posició social.

Tocant a Relligio, porem dir que és d'aquelles persones que creuen en la Sanc i en lo demés van com van. Sa relligió de la senyora Maria és una relligió molt especial. Dins ca-seua

té una capelleta amb una imatge de la Puríssima, molt ben adornada, i per res del mon deixaria d'anar cada vespre, antes de colgar-se, a dir tres Ave-Maries davant aquella imatge; pero en camvi no demostra creure gaire en sa missa; com que només e-hi vaja per llevar es dir de la gent; tampoc no fa gota de nosa devers es confessionalis; il·que no li parlin de dijunis perque diu que son perjudicials a sa salut. De moltes pràctiques relligioses diu que son invenció de quatre fanàtics, que no han vist el mon més que per un cós de güia. Diu que, si fossen estats Amèrica com ella, molts de per aquí no creurien en certes coses que creuen, que son propies des pobles atrassats.

Allà la gent es despreocupada i no té aqueixes creencies tan rancies, diu sa gran toixarruda.

En lo que t'acab de dir, lector, ja te pots fer es càrrec de qui és la senyora Maria i de si el senyor Bonifaci te amb ella una bona creu, que, si bé és feixugueta, tanta de sort que li aida a dur-la Na Roseta, sa seua fia, de qui parlarem una mica dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria.

LAU PEL D'OR

La muta¹

Això era una viuda que només tenia una fia, que havia nom Catalineta, garrida com el sol, desxondida com una centella, bona al·lota que casi no hu poria esser més.

No tenien altra cosa més que una guardeta d'euveies i se vivien de sa llet i de sa llana d'aquells animalons, que Na Catalineta menava a pasturar cada dia per allà on trobava gens de pasturates, que no privassen es bestiar extern de pasturar-hi.

Un dia el Rei de per allà, cassant cassant, topa Na Catalineta darrera ses euveies, i no vos dic res si romangué tot embaiat com se veu davant aquella al·lotona tan garridoia. Per paga encara era fadrí, i ben casador que anava.

Pensa qui pensa que li diria an aquella pitxorina que no la retgiràs, a la fi li diu:

—¿I no t'agradaria un vestit d'aquells tan polits tan polits?

—Sí, pero si tenia tots es peixos de la mar broidats! diu sa revelera.

—Idò aqueix vestit tendràs! diu el Rei.

L'homo se'n va a ca-seua i comana a sa sastressa millor des seu reinat un vestit amb tots es peixos de la mar broidats. Sa sastressa posa fil a l'agüia, i hagué de mester set mesos de feina de nit i de dia per enllestir tal vestit. Llest, l'entrega an el Rei, que ja s'espitxa an es punt a on havia topada aquella pastorella tan galanxona; volgué la bona sort que la hi trobàs, li dona es vestit, Na Catalineta el se'n du a l'acte a mostrar a sa mare, que en romangué esglaiada, i l'estoja ben estojat per un cas de casos.

Des cap de temps el Rei torna topa Na Catalineta pastura qui pastura sa guardeta d'euveies; i per moure-li conversa, perque li agradava massa conversar-hi, ja li diu:

—¿I no t'agradaria un altre vestit d'aquells tan polits tan polits?

¹ La me contà Na Catalina Muntaner de Sóller, criada antiga de Ca'n Font-i-Roig.

—Sí! diu ella; pero si tenia tots ets animals volàtics broidats.

—Idò aquest vestit tendràs! diu el Rei. Ara mateix me'n vaig a comanar-lo't!

Així hu va fer: crida aquella mateixa sastressa i li diu:

—M'heu de fer un vestit d'al·lota amb tots ets animals volàtics broidats.

Sa sastressa posa fil a la güia, i si per s'altre vestit havia haguts de mester set mesos, per aqueix en va haver de mester catorze, de fer feina nit i dia.

Passats es catorze mesos sa sastressa presenta es vestit an el Rei, que l'agafa i el du cap allà on ses altres vegades trobava aquella al·lotineua tan ben carada.

—Veltaquí an es vestit que'm demanares!

I ¿que fa Na Catalineta? Agafa aquell vestit tan preciós, i corrents cap a mostrar-lo a sa mare, que en romangué astorada i no se'n poria avenir que mans de persones nades poguessen arribar mai a fer tal meravella.

Aquella doneta agafa aquell altre vestit, l'estoja ben estojat i ben comanada Na Catalineta de no dir res de tals vestits a negú nat del mon!

I ¿quina vos feis comptes que la va fer el Rei? Idò un altre dia fa de topa, còme de cop descuit, Na Catalineta, pastura qui pastura sa seua guardeta d'euveies; i, per ensatar sa conversa, li diu:

—¿I no t'agradaria un altre vestit d'aquells tan polits, tan polits?

—Sí! diu ella; pero si tenia es sol i sa lluna i ets estels del cel broidats!

—Idò tal vestit tendràs! diu el Rei.

S'esquitxa cap a ca-seua, crida aquella meteixa sastressa, li comana aquell altre vestit, ella s'hi posa tot d'una; i, si p'es primer e-hi havia posats set mesos i p'es segon catorze, per aquest altre n'hi posà vint i un.

Tot d'una de tenir-lo llest, ja el presenta an el Rei, que, com si hagués tengut foc dins ses sabates, ja li ha copat amb aquell vestit cap a cercar aquella gran pitxorina de pastorella que li tenia es cor robat.

L'arriba a trobar pastura qui pastura sa seua guardeta, i ja li diu, presentant-li aquell vestit tan meravellós:

—Jas! ¿E-hu és o no hu és es vestit que'm demanares?

—Sí que hu és! diu ella. Mai m'ho hauria pensat que hi hagués mans de persones nades capaces de treure una tal meravella.

Aquí Na Catalineta donà an el Rei les gracies de tal present, i ¡cap a mostrar-lo a sa mare!

Davant aquest altre vestit sí que hi romangué esglaiada aquella doneta!

I ¿que fa ella, després de molts d'espants? Estoja ben estojat aquell bo de vestit amb sos altres dos, i demana a Na Catalineta:

—Escolta ¿el Rei que t'ha demanat mai d'on eres ni a on estaves?

—Mai, diu Na Catalineta. Ses vegades que l'he vist, just m'ha demanat si voldria un vestit d'aquells tan polits tan polits, jo li he dit com el voldria, i se'n és anat prometent-lo-me, i des cap de temps és tornat amb so vestit tal com jo l'havia demanat.

—No res idò, diu sa mare. Mira bé lo que te comàn i per res del mon no deixis de fer-ho tal com te diré ara mateix. No has de tornar pus a pasturar ses euveies per allà on el Rei te

topà ses tres vegades que t'ha topada. No hi torns pus mai per allà ni amb euveies ni sensa euveies.

—Estigau descansada, diu Na Catalineta; no hi tornaré pus mai; ses mateixes passes me costarà anar per una altra banda.

Na Catalineta va creure sa mare, no s'hi arrambà pus en la vida per aquells paratges a on el Rei l'havia topada aquells tres pics.

Bé hi anava l'homo desiarà per allà a veure si hi guiparfa aquella pastorella tan garrida i galanxona, pero aquell dianxa de pastorella no se deixava veure mai en tot allò, ni blanca ni negra, ni en vert ni en sec.

—Vaja quin porro que m'ha pegat aquesta pitxorina? deia el Rei. Ell ara que té es tres vestits, no se deixa veure ni de cent llegos. I sa passada més bruta es jo no haver-li demanat mai de quines egos venia ni d'on era ni a on estava. Quin remei tenc jo ara per anar-la a cercar ni aclarir per on cap-lleva?

I allà el Rei tot apurat i mal a pler d'aquella bona de pastorella que llavò que ja tenia es tres vestits, li era descompreguda com s'ànima de Robert.

Passà temps i temps i el Rei va perdre ses esperances de porer aglapir sa pastorella des tres vestits, i va dir:

—Si no he de romandre fadrí, i no convè gota que un Rei e-hi romanga, no tenc altre camí que cercar una altra al-lota amb-e qui agabellar-me baix des jou del Sant Matrimoni.

Es senyors grossos de la Cort ja feia estona que no s'aturaven de ponir-lo per que se casàs, i n'hi treien un xinxe d'estornelles ben prendores, fies de comtes i marquesos i d'altres reis.

Però l'homo era molt prim-cernut i massa esquitarell, i a una li trobava un defecte i a s'altra n'hi trobava un altre, i a totes trobava qualque sema.

Era que cap d'aquelles reveleres que li treien se poria posar ni de lluny amb aquell dianxa de pastorella des tres vestits; totes eren morques davora ella.

Aquella feta del Rei de morretjar totes ses al-lotes que li treien per casar, se va estendre per tot es seu reinar, i era un rum-rum que tothom en parlava.

Se'n tem sa mare de Na Catalineta, i pensa qui pensa quina la faria per dur sa sort devers sa seua fiona i devers ella mateixa, a la fi diu:

—Mira, Catalineta! Trob que mos convè vendre ses euveies i anar-mos-ne totes dues a sa ciutat del Rei a veure si a ca'l Rei mos voldrà llogar a mi per cuinera i a tu per *mossa de cuina*. Pero tu i ben alerta a badar boca mai ni dir cap paraula ni mitja! Jo diré que tu és muta i tu has de fer lo mateix que si hu fosses de ver! Només t'has de donar a entendre amb senyes, mai amb cap paraula! ¿Estàs conforme de fer-ho així?

—Massa que hi estic! diu Na Catalineta. No hàieu por: jo faré tot quant vos me direu perquè estic ben segura que, en no esser el Bon Jesús, negú negú mira tant p'es meu bé com vos.

¿Què me'n direu? Ell aquella viuda va vendre sa guardeta d'euveies, i i cap a anar-mos-ne totes dues, mare i fia cap a sa ciutat del Rei, a on tothom se passava el Rei per sa garrova per lo mal casadís que los sortia, que no feia més que trobar defectes a totes ses al-lotes que li acusaven per casar-s'hi, i lo que deia la gent:

—Sobre tot, n'hi hauràn de comanar una aposta per ell! Si no hu feim així, no'l casam!

I ¿que fa sa viudeta? Se presenta a ca'l Rei amb sa seua fia Na Catalineta que ja feia de muta, i demana si han mester cap cainera i cap *mossa de cuina*.

Surt es Majordom; i, com sent allò, diu:

—Sí que sereu caiguda bé. Sa cui-

nera que tenem s'ès posada malalta i diuen que no té cura. De *mosses de cuina* si que'n tenim unes quantes, pero així mateix pot romandre aqueixa si ès fia vostra.

—Sí, senyor! diu sa viuda, que hu ès fia mea i té sa desgracia d'esser muta, aquí on la veia tan bella dona.

—Sí que hu ès una llàstima! diu es Majordom.

L'homo la se mirà de prim compte a Na Catalineta i en romangué ferit-l'ha. I justament esser muta! ¡Ai en veure-la el Rei! ¡No hu sé què se succeirà! No res! Ja hu veurem!

Sa viuda i Na Catalineta passen a sa cuina tot d'una i ja son partides a trafegar-hi de bona manera.

Com la gent de ca'l Rei veren aquella cuinera nova tan arromengada i aquella *mossa de cuina* tan galanxona, no se'n porien avenir de que hu fos tant i se'n compatién molt de que fos muta.

Ja hu crec que el Rei l'aluià an aquella *mossa de cuina* i en romangué amb sos cabeis drets de veure-la tan garrida i ben taiada de tot es còs.

—Cap, deia ell, n'havia vista mai d'al-lota que m'agradàs tant, en no esser aquell dianxa de pastorella que me guarda es tres vestits! Si no fos muta aqueixa, diria que ès aquella! pero no hu pot esser per que aquella massa bon cap de llengo que tenia! lo que ès si aqueixa parlava, faltant-me aquella, la feia, me casava amb aquesta sensa apellació! Pero jès muta sa mesquina! ¡Ai si no hu fos!

Sobre tot, com la cosa s'ès allargada, haurem de posar forqueta aquí on som, i dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria, ja veurem com acabà aquest endiumenjat del Rei i Na Catalineta.

(Acabarà)

JORDI DES RECÓ.

Ses Matanses

IX

A So'n Rebassa es carreró fet de gent que hi acudeix, i tot gent convidada. Ara hi son arribats es de So'n Mai-Arribes, de Calicant, des Boscarró i d'altres llocarrons. I es sonadors i glosadors trempa qui trempa i cantussetja qui cantussetja baixet ba'xet per provar sa veu; i ses cases que son plenes, i no de familia aturada.

Reparau-ho: es porquer i es boveret fan foc an es fogons, però de bona manera; sa criada i un parei de matanseres tenen esment a ses olles; es missatges *denetgen* s'arròs damunt sa pastera; es *pareier-major* i En Toni Jusep arretglen sa taula, afegint-li llargaria amb bancs davall; N^e Francina Aina i son pare amb En Pere Antoni davora conversen amb la gent que ès venguda; un parei de matanseres damunt es sòtil trenquen melles, adoben magranes dolces i aubars, taien melons i sindries.

I sa Madona tresca per tot per que per tot dona cap i recapte, a tot posa esment.

I se comensa a fer vespre i a posarse tot a punt de pastora mia, fins que a la fi l'Amo pren es rosari, tothom se'n tem, i dins un segon tots a la una rompen diguent: *Per lo senyal...* I venguen desenes i desenes! i com han dita sa *Salve*, llavò peguen an es *Pare-nostros*, i l'Amo no deixa casicap Sant del cel sensa representar-n'hi qualcún, fins que diuen es derrer, que sempre ès *p'es nostros ante-passats que mos vegem an el cel tots plegats*, i llavò ses tres *Ave-Maries*, ets *Actes de Fe*, *Esperansa* i *Caridat*, es *Credo* p'el *St. Cristo de Manacor*, sa *Salve* a la *Mare de Deu de St. Salvador*, i per acabatai sa *Lletania*.

Mentres tant un estol de matanseres amb En Toni Jusep i es *pareier-major* baix de sa direcció de sa Madona han parada taula; i, quant se senyen del *Rosari*, es *pareier* crida:—

Sopes! i tothom comensa a arremolinar-se devers sa taula, i l'Amo diu fort es *Pare-nostro* a St. Francesc *que mos don el pa de cada dia*, i llavò ses *Tres Ave-Maries* i tot-hom respòn també amb una veu ben forta.

¡Jesús, quina taulada! L'Amo està an es cap més lluny des portal de davant i, seguint sa banalada de cada banda, es convidats (parents i amics) i missatges i guardians segons sa seua edat.

I comensen a dur plats grans a caramull d'arròs ben engrogat, amb una oloreta que deixen anar, que ets àngels e-hi canten.

¡Oh quina manera de llevar arròs des vent! E-hi ha missatge i guardià que ja hu ha fet fer a set o vuit *plattets de foc* (1) a caramull; i l'Amo que no s'atura de dir:

—Al-lots! menjau! no temeu! A veure si feim quedar malament ses cuineres!

Vos gos de messions que en sa vostra vida no heu vist tant de bollit i millor ni tantes castes d'aufegats i d'escaladums; i llavò que pergros que prenguen, no hi fan senyal. I no ès que hi haja gent embafada; per que aquells missatges i llocarroners vos assegur que hi peguen fort; i, com més plats duen, més. Pareix que aquella gent té fam canina. A-les-hores no se baratarien amb el Rei ni amb negú nat del mon per que tenen lo que desitjaven; i, ja hu sabeu, sa riquesa ès s'assaciament.

I sa Madona que enrevolta sa taula i no fa més que dir:

—¿Que no hu trobau bo? Ell com que estigueu desmenjats?

—¿Desmenjats? diuen ets asseguts en taula. ¡Sadolls comensam a estar ell!

—Per mi no us hem endevinat es gust! diu sa Madona.

—No digueu això, Madona! diuen aquells: que el mos heu sabut endevinar massa. ¡Casi tots mos hem haguda d'aixamplar sa colga des calsons, d'estreta que ja comensàvem a tenir sa panxa de tant que s'ès inflada amb lo que ja hem *ensacat*.

—Un poc ne llevarem! diu sa Madona. Tampoc no heu de ponderar massa!

—No hi ha res de ponderar! diuen aquells, que casi tots se veuen amb feines per acabar-se lo que tenen encara dins es plat.

Amb això s'acaben ets aguiats forts, i treuen ses sindries, melons, magranes i melles torrades, i n'hi ha que ja no se poren atxafegar de sadolls i rede-plens.

Aquí es més granats ja son partits a fer brindis, i diuen lo de sempre; pero que, no per esser lo de sempre, deixa d'esser bo, cristià i oportú.

Que molts d'anys! diuen tots amb so tassionet de vi en sa mà. ¡Que així com mos hem aplegats assí, mos poguem aplegar a la santa Gloria!

—Amèn! responen ets altres, ben xalests i riolers.

—¡I que Deu no mos deix morir, que no mos haja perdonats! diu a la fi l'Amo.

—Amèn! respòn tota sa taulada i es de dins sa cuina, que han servit en taula i ara comensen es seu sementer amb més talent que un guinavet nou.

No he volgut retreure altres converses des sopar per que crec que voltros ja les vos figurau. No cregueu que mal-parlassen de negú ni que embruttassen es net amb paraules taliuines; per que la gent menuda seguia s'adagi de *eueia qui bela, pert es bossí*; an això tenen es tai, a enforar tant com porien, que no se donaven raó a ses barres. Ara la fadrinea no sortia de sa parada de ses cebes: ses matanseres deien a *ells* que fessen s'obligació per tenir forsa per ballar vitenc; i *ells* giraven es sac i los feien a sebre per cosa

(1) Se diuen *de foc* per que son envernissats d'un vermei de xocolat.

certa que les retrien, en sortir a's mig de sa rol-lada. Es *sonadors* deien an es *cantadors* que no deixassen ses manades p'es rostoi, o si no, no tendrien alè per fer anar la cosa calenta amb ses seues cantades; i es *cantadors* los entimaven a la cara que posassen es dits a bon lloc, per que los se plomarién de sonar ses cordes abans que ells estiguessen escanyats.

¿E-hu veis? Lo que jo vos deia: converses d'actualitat.

X

No sé què pagarfa sebre-vos dir, lectors meus, lo que vos diria un entès en la materia, ara que he de contar lo més salat d'aquest retaulo de costums mallorquines. Però, així com porrem, en sortirem, i serà lo que Deu voldrà.

Mos ho venia a dir per que a So'n Rebassa ja han llevada taula, han adessada la casa, i l'han enrevoltada de cadires i bancs. A un cap hi ha es *sonadors* i es *glosadors*, que no's donen raó a sonar i a cantar; a s'altre, es revelers que, com senten es sons, ses comes ja los ballen; i entre i entre, dues banalades de reveleres que no tenen posa allà on seuen de ganes que tenen d'estirar-se es galindons amb una dotzena de *mateixes* i *copeos*.

I En Pere Antoni que reparteix *sospirs*, i en posa una lliura damunt sa falda de cada matansera i quatre damunt sa de Na Francina Aina; i es sons i ses mans-belletes que reprenen; i, tant s'arriba a encalentir la cosa, que sa revelera major, Na Francina Aina, i s'enamora, En Pere Antoni, surten a's mig, i se posen a ballar un raig de mateixes maleites ferm; i vos assegur que tant un com s'altre reboteixen de jugers i falaguers que ballen; i assetsuaxí les donen es *copeo*, i llavò sí que cuiden a estellar-se, sensa perdre cap punt, ni desbaratar-se gota, com si fossen dues màquines de ballar que una mateixa mà les fés moure. I allà venguen investides i enfuites i revolts d'un cap a s'altre de sa rol-lada, tots dos amb una patriguesa i un tranc fora mida, i amb un aire i una gracia que ja ro ès possible tenir-n'hi més.

Amb això sa Madona fa aturar es *sonadors* per que Na Francina Aina puga prendre alè una mica, En Pere Antoni s'asseu, i al punt ja en surt un altre de reveler, i ja la tornen tenir armada, i venguen *mateixes* i més *mateixes* i llavò es *copeo* per acabatai.

Com casi tots es revelers ja han ballat amb Na Francina, llavò surten a's mig, una després s'altra, ses demés matanseres, casi totes tan ben plantades i belladores com Na Francina Aina; i vos assegur que son ben mates de retre. Es que hi tenen es fort an es ballar aquelles grans pitxorines.

Amb tot això ja poreu coletgir per quin estil ha d'esser es ball de So'n Rebassa. Amb reveleres així ni es *sonadors* se cansen de sonar, ni es *glosadors* de cantar, ni la gent de mirar, ni es fadrins de ballar; i, com més va, boten més falaguers, i se baraien tots per sortir a rol-lo; i mentres tant es *pareier-major* fa volta amb un flasco d'aigo-ardent i una platada de dolces, i no hi ha negú aturat: o beuen o menguen o miren o canten o sonen o ballen.

I ara meditau dalt aqueix punt, i jo tremparé una mica sa ploma que trob que comensa a anar un poc sorrera i ja no senya casi casi.

PAU FORA-EMBUIS.

Noticies de sa guerra

Arribades dia 1

—Sembla que aqueis dies són arribats d'Alemania a Anvers docents mil homes per anar a haver-les amb francesos i inglesos.

—Alemania ha oferits a Turquia 500 milions de marcs (un marc són cinc

reials) per seguir sa guerra i Turquia hu ha abressat amb ses dues mans i més n'hagués tengudes.

—El Papa un dia d'aqueis ha rebut solemnement s'Embaixador novell que Inglaterra ha enviat an el Vaticà. No n'hi havia hagut mai d'Embaixador anglès an el Vaticà des que aquella mala ànima de la Reina Bet separà Inglaterra de s'Obediència del Papa, després que sa seua germana la reina Maria l'havia restablida com va esser mort aquell mostro de crueldat i de luxuria N'Enric VIII.

—Ets alemanys han preses an es russos ses ciutats de Lowicz i Skiernawice (Polònia russa).

—Es President d'ets Estats Units ha fet una reclamació molt granada an es Govern Inglès sobre ses guitzeries i endemeses des navilis de guerra inglesos contra sa marina mercant nort-americana. Es Govern Inglès ha fet sa farina fluixa per por de mosques, perque sab massa que piquen ferm i que treuen sanc per llarc ses nort-americanes.

—Devers sa línia de foc des nord de França i surt-oest de Bèlgica hi ha hagudes una partida de barrumbades d'aigo d'allò més ferest, plovent a ta la-baixons, a portadorades, lo qual ha cap turats de batallar tant ets alemanys com es francesos, com ets inglesos i es pocs belgues armats que queden.

—Es diari suí *Gazete de Lausanne* publica una carta que li envien de París que diu tot això: «Dins es públic (francés) se comensa a sentir una engronyadura (mal-humor) ben marcada respecte a s'acció inglesa. La gent diu que s'exercit auxiliari anglés no correspon a ses promeses que feu Inglaterra; s'ajuda prestada a França fins al present és insignificant, i Inglaterra no malavetja gaire augmentar es seus contingents. Sembla que es Govern Inglès cerca intencionadament fer durar sa guerra tant com porà en profit des seus interessos particulars; pero tal procediment no se pot admetre així com estan ses coses, amb Bèlgica engrunada i França invadida i amb una partida de Departaments manco. Aquest estat de coses no pot continuar pus. Si es poble francès s'arriba a convèncer definitivament de que Inglaterra s'està mans fentes i ben tranquila allà dessà la mar, en lloc de fer costat a França així com pertocaria, amb còs i cordes,—acabarà per allargar es coll a lo que diferents vegades li han proposat i tractarà de fer ses paus per compte seu amb Alemanya». Per noltros és evident que a França li convendria a caramull fer-ho així.

—Ets alemanys han comensat a publicar un diari *La Gazette des Ardennes*, dins es tros que ocupen de França a fi de que hi haja aqueix medi de comunicació an aquells Departaments tan separats de la resta de França. Aqueix diari surt en francès.

—Un periodista nort-americà ha visitat es *Cortet General Francès*, allà on és es Generalíssim Jofre, que se troba a 80 kilometres lluny de sa línia de foc, a una casa de camp, a on no se senten tirs, canonades ni talabastaix de guerra. En Jofre trabaia tot lo sant dia amb un bell esbart de coronells i envien ses ordes per telegraf a sa línia de foc.

—Ets alemanys, davant un atac de cop descuit des francesos, han buidat des llogaret de Saint-Georges, devers Iprès.

—Sa cavalleria russa investí a sa partió de Prussia Oriental; pero ets alemanys li pararen clot i la feren recular tant si volgué com si no volgué.

—Telegrafien d'Amsterdam que mentres s'Estat Major Alemany celebrava amb el Kaiser sa nit de Nadal an es seu Cortet General, ets aviadors inglesos i francesos volaren part damunt ells i les amollaren unes quantes bombes, i los esborrossonaren la festa. Si

això hu haguessen fet ets alemanys a francesos i inglesos, serien de sentir aqueis contra sa barbarie i impiedat d'ets alemanys.

—Sembla que es generals francesos Castelnau i Pau fa prop d'un mes que cap-lleven devers Russia per engirgolar un pla de campanya que servisca més que es que han duit fins aquí França i Russia contra ets alemanys. Ja hu veurem què serà en esser cuit.

—Es diari *Correo Español* de Madrid diu que a Eibar (Vascongades) a una fabrica d'armes de foc fan 400.000 revolvers per s'exercit francès. Si això resultava ver, així mateix seria una mica gros.

—Es famós palau de crestai de Londres l'han fet corter, i s'hi acobitien deu mil homos, com qui no diu res. Es que és una cosa que no té fi aquell edifici.

—Diuen de St. Petersburg que es russos, sa primera quinzena de desembre, feren 50000 presoners an ets austriacs.—Noltros noticies de St. Petersburg no'n creim cap perque mos han enganats massa vegades, i no som estats mai afectats de faió, gracies a Deu.

—Es Ministre de la Guerra de França ha donada aqueis dies una Circular que és un desencant p'es qui confien d'una rectificació de conducta religiosa de part des Govern francès. Diu es Ministre an es seus subordinats: «Per tals casos així que s'organisin funcions religioses dins es vostro departament, espera es Govern de vos que en consonancia amb ses lleis actuals privareu es vostros dependents d'assistir oficialment a fals festes. Dalt vos pesa s'estricta obligació de guardar sempre i en tot lloc sa neutralitat confessional de s'Estat, encara que es vostros dependents conserven individualment es dret que tenen com tots es ciutadans de fer us de sa seua llibertat. I vos pertoca ferlos avinent, sempre que hu cregueu oportú, que tota festa religiosa té es caràcter de manifestació política». ¡Això diuen es defensors de sa separació entre sa Religió i sa Política! ¡Així separen ells sa Religió de sa Política, dient i sostenint que tot acte religiós és polític, té caràcter polític! ¡Això és privar sa Religió a tots es qui tenen càrrec públic! ¡Això és sa llibertat religiosa que permet es Ministre de la Guerra de França! ¡Deu se'n apiat!

—El Kaiser dia 27 de novembre envià per telegraf s'enhorabona més coral an es General Hindenburg i a ses seus tropes per ses victories que acabaven de conseguir damunt es russos, i finia es telegrama amb aquestes expressives paraules: «Gott schenke Ihnen und Ihren sieggewohnten Truppen weitere Erfolge» (Deu vos don a Vos i a ses vostres tropes, avesades a vèncer, més i més victories!).—I es General Hindenburg, comunicant, es mateix dia, aquell telegrama del Kaiser a ses tropes, les va enflocar quatre paraules ben afuades que acabaven així: «Darum weiter vorwärts, mit Gott für König un Vaterland, bis der letzte Russe besiegt am Boden liegt» (Per això endavant sempre més! amb Deu p'el Rei i per la Patria! fins que hi haja cap rus vençut en-terra!).—Dos dies més tart es mateix Kaiser envià una altra enhorabona ben coral p'es mateix motiu de ses victories contra es russos an es General Mackensen, que se fa casi tan amunt com En Hindenburg, i acabava aquella enhorabona així: «Gott sei ferner mit Ihnen und unseren Fahnen» (Deu sia sempre més amb noltros i amb ses nostrès banderes!). Dia 29 des mateix novembre el Kaiser envià es *molts d'anys* an es Canciller de l'Imperi que celebrava es dia des seu naixement, i acabava amb això altre:—«Gott segne Ihre Arbeit» (¡Que Deu beneesca sa vostra feina!). Es Canciller contestà tot agrai't, tancant sa seua contesta amb això: «Gott wolle meine Bitte erhören, dass ich

meinem Kaiserlichen Herrn und meiner Nation zu diesem Siege an meinem Teile kräftig mithelfen darf» (¡Que Deu escolt ses pregaries que faig de que pugajo en sa part que'm toca ajudar fort an es meu Senyor Imperial i a sa meu nació a consegair tal victoria!).—Així mateix es molt significatiu això que fan ses Autoritats d'Alemania d'invocar sempre es nom de Deu en sos documents més solemnes! ¡Que'n prenguen llum moltes d'Autoritats catòliques, que com que li menin por an aqueix Nom Santíssim i Adorabilíssim! ¡Com-es-vel-la-vera-veu!

—Ets austriacs davant s'investida des russos han hagut de recular una mica devers Galitzia i es Kárpates. En tota guerra hi ha aqueis cap-amunts i cap-avalls.

Arribades dia 2

—Arriben noticies molt greus d'Irlanda. Sembla que es Govern anglès ha suprimit tots es periòdics *nacionalistes* i posats a sa presó es qui los escrivien. Reina entre ses multituds gran indignació, i en lloc d'apuntar-se es joves per voluntaris per anar a fer guerra an ets alemanys a França, es Govern se veu obligat a reforçar ses guarnicions de ses ciutats amb s'idea de porer aufergar a l'acte qualsevol tentativa d'alsament. Fins corren veus de si hi ha esclamat sa revolució. Sa premsa inglesa dona sa culpa de tot això an ets alemanys, que ja se sab que tenen bones espalles.

—An es Banc Imperial d'Alemania hi ha dos mil milions de marcs amb or (dos mil i vint milions de pessetes). De manera que per ara ets alemanys no acabaràn es clopinsos. Encara té molt de fil s'estel.

—S'altre dia arribaren a Mathó quatre alemanys que se trobaven a Valencia, d'on eren partits amb una llanxeta amb s'idea de porer-se tirar dins Alemanya i anar a defensar la Patria, allà on el Kaiser los envii. Como no pogueren acreditar que fossen mariners, ses Autoritats de Marina els-e privaren de seguir tal viatge perque allò era exposar-se a una mort segura. ¿Vos creis que ells s'hi conformaren? Idò no; fogiren d'amagat i se considera que prengueren bordada cap a Italia. Això se diu esser-ho forts an ets òros; així son ets alemanys. Amb una gent d'aqueix natural, creis-me que hi ha de fer mal combatre.

—Es periòdic des cèlebre caporal anti-clerical de França Clemenceau diu que es periòdics francesos han rebuda una orde de s'Autoritat posant-los una llista de ses coses de que no poren parlar. ¿Que vos pareix que és senya de bruto de net aqueixa orde? ¡Ja hu val! ¡I llavo parlaràn es nostros diguem-ne *lliberals* de sa *missió de la Premsa!*

—Aqueis dies, una esquadra inglesa ha bombtejada sa costa de Bèlgica. Quant la bombetjen es senya de que la donen per perduda ets inglesos.

—Es turcs a Jeusalem volien calar foc a s'arxiu des Consulat francès; pero es Consul Espanyol els-e parà clot i no els ho comportà. Se veu que el cregueren per por d'una reclamació d'Espanya. Molt ben fet.

—Aqueis dies, un estol d'aereoplans alemanys amollaren dalt Dunkerke un bon raig de bombes que feren maig ferm a sa gent i an ets edificis.

—Es dia de Capdany s'acorassat anglès *Formidable* que passava p'es Canal de la Manxa cop en sec se'n anà a fons. ¿Va esser cap mina o cap submarí? No hu saben encara; lo cert és que s'afonà; era de 15250 tonellades E-hu pagava així mateix.

—31 vapors nort-americans, carregats de 19.353 tonellades de coure han detenguts ets inglesos des que comensà sa guerra, ocasionant a ses respectives companyes es perjuis consegüents. An això se refereix, segons sembla, sa enèrgica reclamació que es

President d'ets Estats Units ha endressada an es Govern anglès.

—Es russos an es Kárpates volien embotellar ets austriacs dins sa freu de Urszoke, però s'artilleria austriaca els-e feu buidar més que depressa i s'embotellada anà malament.

—Es sublevats des *Cap de Bona Esperansa* que de Londres telegrafien que ses tropes ingleses feels los havien esveïts, ara se tornen ballugar. Es general Maritz amb 800 homos i vuit canons ha atacat Puidz, derrotant ses tropes lleals.

—Telegrafien de Roma que ets austriacs an es Kárpates han fets presoners tretze mil setcents russos.

—Per Roma corre sa veu de que dos submarins francesos se son afonats dins el Mar Adriàtic.

Arribades dia 3

—Ets alemanys han restablít casi de tot i normalisat es servici de ferro-carrils dins Bèlgica.

—S'esquadra aliada aqueis dies tornà bombtejar sa costa belga devers Westend.

—Com alemanys i austriacs, com més va més s'acosten a Varsovia, es russos se preparen per quant aquells els hi sitiaràn.

—Telegrafien de Londres que es dissapte de Capdany volaren part-damunt aqueixa immensa ciutat quatre *taubes* (aereoplans en forma de colom) alemanys i hi amollaren un raig de bombes, que mataren 15 persones i en feriren 32.

—Es diari francès *Le Petit Meridional* diu que hi ha un comensament de negociacions entre França i Alemanya per fer ses paus. Se du sa cosa amb molt de secret per que no els ho esborrossonin. ¡Amèn que sia ver que se fassen ses paus. Amèn!!!

—Es arribada noticia de que an aquell redactor des diari tradicionalista *Correo Catalan* de Barcelona que s'apuntà voluntari a s'exercit francès, es francesos el prengueren per un espia alemany, i ja anaven a fusellar-lo, pero s'Embaixador d'Espanya hu pogué aturar. ¡Quin soscaire, pobre hom!

Arribades dia 4

—Sembla que s'acorassat anglès *Formidable* que es telegrames de dies passats diuen que se'n era anat a fons an es Canal de la Manxa, va esser que juntament amb altres navilis inglesos entaulà combat amb un flotó de submarins alemanys, i un d'aqueis el tirà a fons.

—Segueixen donant-les-se austriacs i russos devers es Kárpates, i un cop sa ventatge és d'uns i un altre cop és d'ets altres. Lo mateix n'hi pren entre russos i turcs devers el Caucas.

—A Inglaterra segueix s'allistament de voluntaris, pero no tant com voldria es Govern. Ara s'és animada una mica la cosa amb motiu de sa bombtejada que feren ets alemanys a ses costes d'Inglaterra.

—Vé noticia del Cairo que es turcs embossen es canal de Suez tirant-hi sacs de ciment, i que avui ja és casi impossible es navegar-hi es vaixells, per poc embalum que fassen.

—Aumenta s'impaciencia des francesos sobre sa marxa de ses operacions de guerra perque troben que passa massa temps sensa conseguir cap victoria decisiva damunt ets alemanys, amb tot i haver anunciat En Jofre solemnement que ara se faria s'esclafit entre es dos exercits contraris. Diuen que Russia també se'n ha queixat de lo sorrer que va En Jofre i es seu exercit. En Jofre, per sa seua banda, diu que ell i s'exercit fan tot quant poren; i noltros creim que diu ver.

—Telegrafien de Roma que es diari oficiós des Ministeri d'Estat de Russia ha publicat aqueis dies un article que ha causada gran impressió perque diu que sa guerra contra Alemanya no ofe-

reix cap interès a Rússia i que aniria bé ferm que russos, francesos i servís fessen ses paus amb Alemanya i Àustria, i que llavò poria seguir sa guerra entre alemanys i anglesos fins que en tenguessen gens de *guerreigera*. Molt beneïtes seràn Rússia, França i Servia si no fan això que proposa aqueix diari.

—El Papa es dia de Capdany telegrafia an el Kaiser demanant-li que començàs s'any nou amb qualque acció digna de sa seua magnanimitat Imperial, per exemple, que consentís a amollar es presoners de guerra inútils p'és servici de ses armes, això si ses altres nacions en guerra a fer lo mateix consenten. El Kaiser contestà que tal proposta li era altament simpàtica. Altres Estats bel·ligerants han couteestat per l'estil del Kaiser. Amèn que aqueixa proposta del Papa acab per esser un fet. Es diaris italians alaben molt sa iniciativa del Papa.—

Arribades dia 5

—P'és contorns del riu Aisne (nort de França), que fa tant de temps que hi ha sa guerra, diuen que hi reina una miseria que no és de dir. Tot son poble abandonats i que s'artelleria n'ha fets clapers; és una cosa que fa plora i xapa es cor es veure-hu.

—Sembla que ets alemanys se des-teixinen devers Bèlgica per fer molts de zeppelins (voladors), i hi duen d'Alemanya una barbaritat de materials per fer enginyers d'aqueix.

—Aqueix dies quatre vapors mercants inglesos no lluny d'Inglaterra se'n son anats a fons de resultes d'aver topat a mines submarines.

—Aqueix dies passats a totes ses esglésies d'Inglaterra hi ha hagudes rogatives per això de sa guerra; ses esglésies, tant ses catòliques com ses protestants, estaven d'en gom en gom, no hi porien aficar una gúia.

—Es diaris russos ja comensen a dir a les clares que troben que convendria fer ses paus amb Alemanya i Àustria, i que, si Inglaterra vol guerra, que en fassa ella tota sola tanta com vulga. I això no son quatre escaravats botetxos que hu diuen, sino diaris tant importants com *Novoye Uremia* i *Ruskoia Svolo*. A Londres es caigut molt avall aqueix llenguatge des diaris russos i se nota que ha deixada sa gent grossa molt esmussa i engronyada.

—Se confirma que s'acorassat anglès *Formidable* qui el tirà a fons fons un submarí alemany.

—Corre sa veu de que se veren a Calais el Rei de Bèlgica, es Generalíssim Jofre i es generalíssim anglès French i que les tengueren fort es dos Generalíssims perque una dona sa culpa a s'altre des fracàs que ha resultat de s'ofensiva que ets aliats empenyeren aqueix dies passats contra ets alemanys. Diuen que Lord Kirchner, Ministre anglès de la Guerra, considera impossible vèncer Alemanya. I el Rei de Bèlgica sa quixa amargament des dos Generalíssims perque des pobres belgues en fan pica de porc.

—Ell es famós general alemany Hindenburg amb ses seues tropes ja ha tornat vèncer es russos, pero jde quina manera! no gaire lluny de Varsovia, i es vençuts reculen cap en aqueixa ciutat, i es vencedors los encalsen a les totes.

—Devers el Dzua diuen es russos que han capturats ets alemanys. E-hu veurem si resultarà ver.

—Diuen que Alemanya ha imposada a Bèlgica una contribució de quatre cents vuitanta milions que ha d'haver pagats dins dotze mesos.

—Es creuer alemany *Prinz Wilhelm* sembla que en fa de ses seues per dins s'Atlàntic. S'altre dia entregà a un vapor alemany, per que lo deixàs a Canaries, 97 naufracs de tres vapors francesos i un anglès que tirà a fons no fa gaire. Aqueix vapor alemany que rebé es naufracs, que venia d'America, diu que en tot es camí no topà cap navili

de guerra francès ni anglès que vel·lassen per la mar. ¿O només vel·len dins es Mediterrani?

Arribades dia 6

—Dia 2 voladors alemanys volaren part-damunt Dunkerke i redols de cases veinats i hi amollaren una partida de bombes, causant-hi un centenar de morts i una partida grossa de ferits.

—Un dia d'aqueix, s'*Orde del dia* de s'Exèrcit Francès feia un gros clogi d'unes quantes de monges que moriren de bala mentre curaven ferits an es mateix camp de batalla, i també d'altres monges de l'Hospital de St. Juan d'Arras per s'heroïsme que demostraren durant ses bombetjades que ets alemanys han fetes damunt aqueixa pobre ciutat, passant-ho casi tot an el dimoni.

—¿Sabeu lo que li succeí a s'ex-caporal socialista Briand, avui Ministre de França, que trià per escrivents an es Ministeri un parel de soldats per lo llests que se demostraren, i llavò sortí que eren capellans, i que es Ministre n'estava tot satisfet per lo molt que li servien còme secretaris? Idò una cosa per l'estil ha succeí a s'altre caporal socialista *Guesde*, Ministre també des Govern francès. Com tots es Ministres té En Guesde un automòvil militar a sa seua disposició amb un soldat que le hi mena. Aquell soldat desde es primer dia cridà s'atenció an En Guesde per lo puntual i atent i pàtric que era en so menar s'automòvil, de lo qual En Guesde se'n agradava ferm; pero notà que, en tenir un moment de lleguda aquell bo de menador, ja obría un llibre i alla llig qui llig. —¿Què diantre tendrà aquest sempre cap-ficat an es llibre! pensà Es Ministre. I ¿qué fa En Guesde? Demana an es menador:—Escoltau! i quin llibre és això que sempre lletgiu, si se pot sebre?—Quin llibre? diu es menador. *Es breviarí*; som sacerdot. Com vaig entrar a servir, es Majors saberen que jo era afectat de menar automòvils, i per això m'hi han destinat. Es Ministre romangué molt satisfet i distingeix es seu menador amb tot s'afecte des seu cor.

—Es diari de Londres *Daily Mail* parlant aqueix dies sobre s'afonament de s'acorassat *Formidable* referent a si fons un submarí alemany que l'afonà. diu que «se fa precis que s'Almirallat Anglès diga clar si pot garantir sa seguredat de navegació p'és canal de la Manxa; perque mos passa una cosa molt extranya (segueix dient es diari anglès): mos avanam ets inglesos d'esser es senyors de la mar, i mentres tant es contraris nostros mos afonen es nostros acorassats, fins i tot an ets endrets que hauriem de considerar més segurs». —Si Inglaterra bada una mica romandrà reduïda a *reina constitucional* de la mar: e-hi *reinarà* de nom, pero no hi *governarà* ni hi porà mudar de *Ministres*.

—Es Govern Francès ha disolt s'Ajuntament de Vitry-le-François perque quant s'hi acostà sa guerra, e-hu donaren a ses comes Bal·le i Retgadors; i en lloc de tals estornells es Govern ha comanat es mando d'aquell Municipi a ses quatre persones visibles que sortiren a's mig per donar cap a sa cosa pública quant fogiren aquells que n'estaven encarregats. Una d'aqueixes quatre persones és el Rt. Sr. Rector-Arxiopreste. ¡Es Govern francès comanant a un Rector s'administració d'un Ajuntamet! ¡Visquem i veurem coses!

—S'atac des francesos devers Saint Menhould (nort-França) ha feta quetxa; han hagut de recular amb grans pèrdues.

—An es nort de Nieuport (Sur-oest de Bèlgica) es francesos han envestit vuit vegades ses posicions alemanyes, i no els han pogut fer res.

—El Kaiser es dia de Capdany endressà un manifest a tot s'Imperi dient que, amb tant com ha fet i com ha

conseguit Alemanya defensant-se des seus inemics, se sent encara plena de coratge per sostenir sa lluita formidable fins a sa victoria final; i acaba dient que confia en Deu, en so seu Exèrcit en sa seua Marina i amb tot es seu poble.

Arribades dia 7

—Es diari holandès *Tijd* conta que ets alemanys tenen fortificada sa costa belga de Ostend fins a Holanda amb trinxeres i trinxeres i taringues de canons d'aquells que arriben tan lluny, i tot amb s'idea de rebre s'esquadra inglesa amb tota sa...*cortesia* que pertoca si s'hi arramba gaire a demanar-los de noves.

—De Constantinopla arriben noticies que, si son veres, ets aliats en durien sa post an es forn i en sortirien nafrats ferm. Idò diuen que grossos estols de ses tropes indies que ets inglesos han duites a Egipte per parar clot an es turcs, se son passades an aqueix perque son mahometans (a l'India inglesa n'hi ha més que xinxes), i els és arribada nova de sa predicació que el Gran Turc fa de la *Guerra Santa* i no el volen desobeir, allà on el consideren es cap de sa seua religió. Sembla que a França ha succeí io mateix: es voladors alemanys han escampades, part damunt ses tropes indies que ets inglesos e-hi tenen, unes fuies en llengo india que duen sa crida que el Gran Turc fa a tots es *creents de Mahoma* per que compareguen a sa *Guerra Santa*. I ¿qué ha succeí? Que gran part des soldats indis que son mahometans, se son passats an ets alemanys per desaparar contra ets aliats.

—Es Govern francès ha privat es *Crédit Lionès* de donar *dividends* an ets accionistes, això és, s'interés o ganancies de ses cantitats que hi tenen. Ets accionistes son devers 550.000, com qui no diu res. Es *Crédit Lionès* és es banc de depòsits més important de França. ¿Amb quin dret es Govern francès priva ets *accionistes* de percebre es producte des seus diners propis? Aturar això és la mateix que si es Govern aturava es propietaris terratinents d'aplegar s'esplet de ses seues terres.

Diuen es turcs que, des que esclatà sa guerra, han pres dins Rússia devers el Caucas un talabant de terra d'uns vuitanta kilometres d'ample.

—Es Govern francès ha acceptada com el Kaiser sa proposta del Papa de que ses nacions en guerra tornin es presoners que fan, si ja son inservibles per ses armes.

—Es russos se'n han duites cap a Varsovia ses forses que tenien a sa partió de Prussia Oriental per esbrincar-hi. Es que se veuen sa ruixada damunt devers Varsovia; veuen que alemanys i austriacs estan ben determinats de espampolar-los aqueix acapital, Varsovia. —També venen noves de s'indignació pública que s'extén per dins Rússia com veu la gent que, amb tot i tenir ells s'exèrcit més gros del mon, en lloc d'invadir Alemanya i esser ja a Berlin, és Alemanya que els ha invadida Rússia i está a punt d'acabar de prendre-los Polonia. Sembla que van molt alsurats socialistes i anarquistes devers St. Petersburg i Moscou, i que n'han haguts de posar a sa presó una mala fi per aufergar sa revolució que s'hi prepara. Per cartes particulars se sab que no són sols anarquistes i socialistes es contraris de sa guerra, sino molta d'altra gent.

—Es russos se tornen acostar a Cracovia (capital de la Polonia Austriaca) i diuen si han esbrincat dins Ungría.

—Venen telegrams de Holanda de que ets alemanys han arrestat Sa Eminencia el Cardenal Mercier, Arquebisbe de Malines, per una Pastoral que ha publicada. El tenen arrestat dins el Palau mateix. Per sa mateixa Pastoral han presos altres capellans, pero llavó

les han amollats. ¿Què diu aqueixa Pastoral? No hu saben encara per aquí. Esperem que venguen noves més segures i espinzellades.

Arribades dia 8

—Diuen de París que ets alemanys a Aerchot (Bèlgica) han fusellat un capellà perque havia fet foc contra un escabotell de soldats alemanys.

—Inglaterra ha acceptada també sa proposta del Papa de que ses nacions en guerra amollin es presoners inservibles per ses armes.

—Rusos i turcs han tenguda ara una batalla d'una partida de dies devers el Caucas, i sempre dins sa neu; se trobaven a deu graus baix cero. ¡Veïès si hu devia esser ferest! Es russos diuen que derrotaren completament es turcs. Ara veurem es turcs què diràn.

¿Com deu esser això?

Fa anys que estam suscrits a un periòdic anglès, *The Catholic Times* de Londres, i a un alemany, *Kölnische Volkszeitung* (*Gaceta Popular de Colonia*), per sebre noticies ben espinzellades d'una i altra nació. Tant un com s'altre, abans de sa guerra arribaven sempre ben puntuals, cada vuit dies (son setmanals). Comensada sa guerra, s'aturaren de venir un i altre; sa derreria des gost comparegué s'alemany, això és, tots es nombres atrasats, i ja no ha deixat de venir pus, sempre amb devers dues setmanes de retràs. S'inglès comparegué sa primeria de setembre, no tots es nombres atrasats, sino just es derrer i seguí venint unes tres o quatre setmanes, fins que s'estronca de bell nou, i fa devers dos mesos que no'l veim blanc ni negre. ¿Tal volta no'l mos envien perque mos consideren contraris? Aquí lo que hi ha que tenim pagada sa subscripció. Hem reclamat. Veurem si mos atendrán. Per cert que tal periòdic revela un estat d'apassionament, de betzerria, de furia i de destrempament d'ets inglesos contra Alemanya, que fa llàstima i angunia. Sempre havíem cregut que ets inglesos eren més senyors de si mateixos; ara no hu son, van fora corda: se coneix amb sa lectura des nombres que hem rebuts de *Catholic Times*, des que esclatà sa guerra.

En camvi *Kölnische Volkszeitung* respira sí indignació contra Inglaterra, pero dins un to de serenitat i de domini propi, demostrant que ets alemanys tenen més empena i més corda, i que son més mals de destrempar i que és més difícil fer-los perdre ets estreps.

Secció local

Vetassí quin moviment de població hi ha hagut dins sa Parroquia de Manacor durant l'any 1914:—*Neixements*, 330 (nins, 159; nines, 171);—*Morts*, 205 (homos, 116; dones, 89;—nins, 45; nines, 53). *Aument*: 27.—*Matrimonis*: 73.

Dijous comensaren a la Parroquia sa novena de St. Antoni Abat, que té tanta de devoció a Manacor; la predica Mn. Antoni Artigues de Felanitx. ¡Hala manacorins no hi fassau falta! Aposta vos prediquen per que hi aneu a escoltar.

A l'església de Fartàritx comensaren es dia de Capdany ses Coranta-Hores del Cor de Jesús, que resultaren solemnes ferm i molta de gernació que hi comparagué, gracies a Deu.

Es dia dels Reis avespre feren una vel·lada an es teatre de Ca'n Femenies per honrar sa memoria des nostro inoblidable amic D. Juan Amer i Servera. E-hi acudí molta de gent; ocupà sa Presidencia l'amo'n Llorens Caldentey i Perelló de Ca'n'Aulesa. Parlaren l'amo'n Llorens, D. Guillem Puerto, En Juan Galmés i Malberti, N'Andreu Grimalt i En Gabriel Caldentey i Santandreu, exaltant totes ses bones qualitats que posseïa aquell amic nostro benivolgut; i acabà sa cosa lo millor que poria acabar, dient tothom un *Pare-nostro* en sufragi de s'ànima de D. Juan. Al cel lo vegem. Amèn.